

Toelichting Valkenhof op uitvraag risico-indicatoren IGZ

De Inspectie voor Gezondheidszorg (IGZ) vraagt zorgverleners ieder jaar een online vragenlijst in te vullen. Deze vragenlijst - 'Uitvraag' genoemd - is bedoeld om de zorginhoudelijke risicofactoren over een bepaald verslagjaar uit te vragen bij verpleeg- en verzorgingshuizen. Met risicofactoren worden bijvoorbeeld bepaalde vormen van medicatie bedoeld, of maatregelen die de vrijheid beperken.

De IGZ gebruikt de uitvraag om zicht te krijgen op mogelijke risico's per vestiging. In 2016 is een dergelijke uitvraag ook gedaan (over 2015) en dit jaar worden de verzamelde gegevens voor het eerst openbaar gemaakt.

In de uitvraag worden verschillende vragen gesteld over het gebruik van Psychofarmaca en vrijheidsbeperkende maatregelen. Valkenhof licht graag toe wat dit betekent en welke visie wij hier als organisatie op hebben.

Psychofarmaca:

De IGZ verstaat onder Psychofarmaca:

Psychofarmaca zijn medicijnen die aangrijpen op het centrale zenuwstelsel en werkzaam zijn tegen psychische aandoeningen:

- *angst-dempende middelen (= anxiolytica): bij angststoornissen*
- *anti-depressiva: bij depressies en manisch-depressieve aandoeningen*
- *anti-psychotica: bij psychosen en schizofrene aandoeningen*
- *lithium-middelen: bij manie en manisch-depressieve aandoeningen*
- *psycho-stimulantia: bij ADHD en slaapzucht (= narcolepsie)*
- *kalmerende middelen (= sedativa): bij opwinding, onrust en zenuwachtigheid*
- *slaapmiddelen (= hypnotica): bij slapeloosheid*

De cijfers die Valkenhof heeft aangeleverd gaan over de volgende middelen:

- tijdelijke slaapmedicatie
- medicatie voor psychiatrische diagnoses
- tijdelijke medicatie bij delier
- anti-dementiemiddelen
- medicatie bij slaapstoornissen (melatonine)
- medicatie bij onbegrepen (probleem)gedrag

Veel mensen denken bij bovenstaande middelen aan 'drogeren' van cliënten. In het geval van Valkenhof gaat het echter in de meeste gevallen om relatief onschuldige middelen, zoals slaapmiddelen die ook zonder recept bij de drogist verkrijgbaar zijn.

Valkenhof is zeer alert op het gebruik van psychofarmaca en wil het gebruik ervan zoveel mogelijk beperken. Binnen Valkenhof lopen daarom op dit moment verschillende projecten en acties om met name de inzet van psychofarmaca bij onbegrepen probleemgedrag te verminderen. Een van deze projecten is bijvoorbeeld ['Meer met minder, bewust inzetten van psychofarmaca'](#), in samenwerking met brancheorganisatie Vilans. Daarnaast ontwikkelen we op dit moment beleid, met een zorgprogramma, dat is gericht op het omgaan met onbegrepen probleemgedrag.

Vrijheidsbeperkende maatregelen:

De IGZ verstaat onder Vrijheidsbeperking:

Vrijheidsbeperking gaat over alle maatregelen die cliënten in hun vrijheid beperken. Het beperken van de vrijheid van cliënten is soms onvermijdelijk, maar mag alleen in uiterste nood worden toegepast. Het mag alleen wanneer de cliënt een ernstig gevaar of risico vormt voor zichzelf of zijn omgeving. Vrijheidsbeperkende maatregelen tref je daarom ook nooit alleen, maar altijd in een multidisciplinair team. Vormen van vrijheidsbeperking:

- Beperking van bewegingsvrijheid, door bijvoorbeeld isolatie, Zweedse band, verpleegdeken of polsband. Maar ook minder opvallend door bijvoorbeeld een rolstoel op de rem zetten of een (kast)deur sluiten.*
- Voorschrijven en toedienen van psychofarmaca (kalmerende medicijnen) bij probleemgedrag.*
- Bij gebruik van domotica, bijvoorbeeld een sensor, uitluistersysteem of een camera, die de beweging van een cliënt volgen.*

Domotica vrijheidsbeperkend?

Valkenhof heeft cijfers aangeleverd over alle bovengenoemde vrijheidsbeperkende maatregelen. Omdat veel mensen bij vrijheidsbeperkende maatregelen denken aan dwang en zaken als vastbinden, kan het overzicht de indruk wekken dat het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen groot is.

Het grootste deel van deze maatregelen (60%) bestaat uit domotica. Valkenhof is van mening dat de categorie domotica in veel gevallen de vrijheid van de cliënt juist vergroot, in plaats van dat zij de vrijheid beperkt.

Een goed voorbeeld is de inzet van een sensor. Vroeger maakten we bij Valkenhof regelmatig gebruik van zogenaamde verpleegdekens op bed, wat de cliënt beperkte in zijn bewegingsvrijheid. Door het gebruik van sensoren kan de cliënt vrij in zijn bed bewegen, maar ontvangt de zorg wel een signaal op het moment dat de cliënt zijn bed verlaat. Op deze manier wordt de bewegingsvrijheid van de cliënt vergroot. De vrijheidsbeperkende maatregelen die binnen Valkenhof worden ingezet, bestaan merendeels uit domotica (bv. bewegingsmelder, dwaaldetectie, deurcontactalarm, uitluisteren) en zijn dus eigenlijk juist gericht op vrijheidsverruiming.

Binnen Valkenhof lopen daarnaast sinds 2015 al projecten in samenwerking met Vilans, die gericht zijn op vrijheidsverruiming en het vergroten van de keuzevrijheid van de cliënt.